

## U Drvaru 1941

IRMA ŠINKO

U Drvar smo doputovali u aprilu god. 1940 nakon svih onih doživljaja u Moskvi i Parizu, koje je Šinko opisao u „Romanu jednog romana“. Na Zapadu je otpočeo rat i mi smo uprkos savjeta naših prijatelja da ostanemo u Francuskoj, u septembru godine 1939 napustili Pariz. Očajni, beznadni nakon svih ličnih poraza i potpuno bez perspektive izabrali smo put natrag u Jugoslaviju, čiji smo bili državljani. U Zagrebu smo stekli nova, dragocjena prijateljstva najboljih drugova i njihovim

željezničke stanice. Tu je bio i činovnički dom i preko puta od njega radnički dom.

Mi smo dobili činovnički stan i počeli smo novi život u nekoj novoj emigraciji, jer smo bili toliko drukčiji od ostalog svijeta u Drvaru. Kako objasniti Šinkovu egzistenciju? Citava naša prošlost i naša prtljaga opteretile su nas. Srce i naša radoznalost vukli su nas prema radničkom domu, a pripadajmo „inteligenciji“, tj. građanskom sloju stare Jugoslavije. Prijatelji u Zag-

vidio Nijemce. Neka velika jedinica vojske stare Jugoslavije predala se u samome Drvaru nekolicini njemačkih podoficira i nižih oficira, koji su stigli u Drvar u osobnim automobilima. Poslije Nijemaca došli su Talijani, a poslije njih formirao se u Drvaru ustaški odred. Bilo ih je malo, bili su vrlo mladi, ali je u Drvaru bio ustaški stan s povjerenikom, logornikom ili tabornikom i oni su uskoro stupili u akciju. Uveli su policijski sat za Srbe i Židove i oglasili su one iste prijetnje, koje smo čitali u zagrebačkom „Hrvatskom Narodu“. Jednu veliku grupu srpskih činovnika na čelu s pravoslavnim svećenikom odveli su i zaklali. Muškarci su počeli iščezavati iz Drvara. Povukli su se u sela. Mi nismo znali kuda ići. Moglo se dogoditi svaki dan, da će ustaše doći po Šinka. Koncem srpnja su moj kolega, novi ravnatelj bolnice i još jedan liječnik, koji se vratio, uspjeli nagovarati Šinka da bježi. Otišli smo nas dvoje u Knin, a on otuda pobjegao je u Dalmaciju.

Tu počinju moje bilješke: „22 jula vratila sam se iz Knina, sama. Samnom je putovao B., šef Šipadske željezničke stanice u Kninu. Pratio se kao da je „umjereni hrvatski patriot“, ili „možda doista takav? Od svega, što je govorio, interesantno je bilo samo to, da su svi šefovi Šipadskih željezničkih stanica sazvani u Prijedor. To ga uznemiruje. Naši željezničari iz Drvara moraju ostati 4-5 dana uzastopno u Kninu, ne smiju se vratiti u Drvar, moraju biti „u pripravnosti“, pa su nezadovoljni. B. mi je još pričao, kako je Drvar već u rimsko doba igrao neku važnu ulogu, neka važna cesta vodila preko njega i o tome da postoje spomenici. U vlaku je bio još stari muslimanski trgovac stokom, s kojim smo putovali u Knin. Ovaj put je bio mnogo ljubazniji, došao je k meni u II razred i pokazivao mi svilu, gačice, rukavice, što ih je kupovao u Splitu.

Kad sam u Drvaru sišla iz vlaka, u zgradi željezničke direkcije netko je naglo otvorio prozor u prizemlju. Neka starija gospo-

## AUTOBIOGRAFIJA

*Malo drskosti u smehu,  
malo više plesni na mojim rukama,  
kosti obolele od rahitične sreće,  
— to je  
sa uračunatim kusurom veselih dana  
ceh mojih pakosnojeftinih  
devetnaest godina.*

Viorika VINETI

## DAN KOJI ĆE BITI SVJETAO

*Raskritjenih ruku otvorila bih se ljudima  
i pustila da piju.*

*Bilo bi svejedno, da li dajem krv,  
ili mlijeko, isisano za tijela moje nerodjene djece,  
ili znoj izbezumljeno meke strasti,  
začudo mirisan.*

*Prastaro praskozorje s pravovima prozračnih pupoljaka  
i praminjanje kapi sa zagašenim lučima  
pradjedova i prababa,  
ta pradavna milost što su mi je udijeliti da živim,  
htjela se razliti i ploditi praznine među ljudima,  
ta rijeka praštanja,  
što je mogla bujati u svjetlosti.*

*Ali krv, koja mora imati pravu boju,  
izgubila je snagu predaka  
i dok kuca, uznemirena licama,  
ne znam, je li crvena.*

*Još nemam snage za najveću smrt.*

*Samo znoj zgrčeenih prstiju, samo znoj čela,  
umor od saznanja i koraka, umor zatvorenih očiju  
pred velikim licem istine  
i naknada za strah, nemirna za ljubav ovlaženog voća,  
oni rastvaraju za veliki pjev moja usta.*

*Cekam svjeslost.*

Višnja STAHULJAK

## SMISAO

*Odlazim prognana  
a ti se ne bojiš mog glasa  
koji će ti u noćima milovati sećanja*

*Zlatne niti sunca neće oplesti oreol  
ako ne bude moje radosti da se njom oplode*

*Trava će uvenuti pod tvojim korakom  
prevarena davnim šaputanjem.*

*I pačeš ako mene ne bude  
jer ćeš se po inerciji još dugo  
oslanjati na mene nestalu.*

Viorika VINETI

*Drugarica Florika Štefan me je pozvala, da napišem za „Polja“ neki neobjavljeni detalj moje biografije i biografije Ervina Šinka, možda neka pisma ili slično. Čitaoc „Polja“ će možda zanimati jedan dio mojih bilješki iz god. 1941. Te bilješke sam napisala u Drvaru neposredno poslije prvog ustanka, zapravo za Šinke, jer je on bio baš u onim sudbonosnim danima odsutan. Navest ću početak tih bilješki bez ikakvog naknadnog dotjerivanja.*

smo naporima imali zahvaliti, da sam dobila kao liječnik namještenje u bolnici u Drvaru. Stigli smo dakle u nepoznati Drvar s nekoliko kofera rukopisa, onih istih, koje smo sobom nosili u Moskvu, pa natrag u Pariz, samo što je njihova masa bila povećana najnovijim rukopisima u Parizu. Ostala prtljaga je bila skromna osim nekoliko sanduka knjiga. Uskotračna željeznica kroz bosansku prašumu, pa Drvar, bili su za nas pustolovno otkriće. Drvar je imao veliku tvornicu celuloze i veliku, čuvenu pilanu. Radnici su dolazili iz okolnih sela, bili su uglavnom pravoslavni seljaci. Ta sela mi nismo nikad vidjeli. Mjesto se sastojalo od dvije ravne ulice poput kraka. Jedna je bila takozvana radnička kolonija. To su bile potpuno jednake kućice s jednakim stanovima željezničara i radnika, koji nisu bili seljaci. Činovnici su stanovali nešto dalje u malo boljim kućama. Među njima je bilo dosta Hrvata. Druga ulica je bila takozvana čaršija, gdje su se redjali dućani i stanovali građani. Na kraju te druge ulice pošta i zgrada općine, a negdje u sredini pravoslavna crkva. Dvije škole, ambulanta socijalno osiguranje i bolnica su sačinjavale treći, kraći krak, blizu

rebu savjetovali su, da čuvamo naš „inkognito“, pogotovo jer je Drvar bio istaknuti radnički centar. Činovnički dom nas nije privlačio, pa smo ga izbjegavali isto tako i ljude. Ja sam radila samo u bolnici, kućne posjete nisam vršila. Počeli smo upoznavati svijet preko bolesnika bolnice, tj., ipak, radnika. Šinko je sjedio kod kuće i pisao. Radio nismo imali, pa smo iz novina saznali događaje u svijetu, slom Francuske i kasnije, u sve bržem ritmu, razvoj događaja u Jugoslaviji sve do pakta Cvetković-Maček. A onda je počela za nas drvarska epopeja.

27 marta g. 1941. Drvar je demonstrirao protiv pakta slično kao Beograd. Glavni liječnik bolnice je bio mobiliziran i zamolio je nas, da se preselimo u njegov stan da ga čuvamo. Na njegovom smo radiu slušali 6 aprila posljednju beogradsku emisiju: „Pažnja! ...Pažnja!“ Ja sam morala preuzeti dužnost trojice liječnika, koji su bili mobilizirani. Ali to nije trajalo dugo. Bolnica je bila prazna osim nekih lakših ranjenika, koji su prispjeli u tu bolnicu, ne sjećam se već točno, kako, a od jednoga od njih sam na svoje veliko iznenađenje čula svega nekoliko dana poslije 6 aprila, da je kod Ključa



## MESTO ZA LJUBAV

*Svakog jutra sunce ponavlja tvoje izlaske  
Svake noći nebo je posuto zvezdama tvojih reči  
i između njih nas dvoje se ljubimo  
i otičemo s rekam dana  
Svete i grade ako postojiš  
u našoj krvi  
licem i naličjem ljudi i ulice  
šumo i planino  
reko i zveri  
ima li mesta za dvoje  
koji se drže za ruke  
bez učešća prstiju  
ima li mesta za ova ljubav  
pod suncem?*

*Ako je greh moje drugo rođenje  
ako je greh ta ljubav  
s kičmom mozgom i licem  
onda nek se suši moj korak  
pre nego dodje do njega  
onda nek mi oteknu usne  
pre nego dodju do njegovog daha  
onda nek se moji dani  
pretvore u noći proklete  
Svete i grade  
šumo i planine  
reko i zveri  
deo smo vaših ulica  
dah smo vašeg života  
ispod i iznad zemlje  
ispod i iznad dimnjaka  
ispod i u srcu ljudi  
Moraš svete i grade da nas čuješ  
kad te gradimo i razgradujemo  
po sopstvenoj volji  
moraš čuti naše osude  
dok pljujemo na mrak  
Moraš čuti naš smeh  
kad izlazi sunce  
Moraš osetiti naš let s pticama  
i nebo s kojeg gledamo crve  
u ljudskoj koži*

Florika STEFAN

\* \*

*Danas sam nešto zavolela  
a ti, zemljo, opet podamnom trčiš.  
Hoće li moje ruke uspeti da razapnu dan na svakojakom nebu?  
Ima te u meni, zemljo, i ja tu tajnu volim.  
Danas sam nešto zavolela  
i ostalo je u klancu bez početka.  
Nedaleko su mi prijatelji; poneko uplakan...  
Od žarbe tvoje sigurno ću umreti.  
Još pokušavam da te stignem  
i pitam — možda...  
...treba li se roditi brz?*

\* \*

*Moje oči  
Prepolovila su dečja cvrkutanja i jutro  
koja me bude  
dok sam od ponoći, ja — budna kraljica uspavanih zvona.  
Jedna mi je lutka ostarila.  
Samo stakleno gleda napred.  
Ipak neko  
zove moje sjećanje  
na dane  
i lutke  
od sunca i šarenih krpa.  
Neko mora zatvoriti oči kad sunce zadje.  
I...neko bar  
mora da razume moju žalost  
za srcima od krpa.*

Stojanka GROZDANOV

djica, činovnica, koju smo poznali samo iz vlaka, kad smo lani doputovali u Drvar, zapita me glasno: „Kako je gospodin?“ „Dobro“, kažem, a ona na to: „Hvala Bogu!“

Svrtila sam za tren u naš stan, pa žurila sam u ambulantu. Pred činovničkim domom preletjela sam očima preko plakata. Na jednome upozorili su stanovništvo, da su se u Drvaru pojavila sumnjiva lica, pa je svatko dužan prijaviti osobu, koja stanuje u njegovom stanu, itd.

24. U ambulanti nema ni žive duše. Poslije podne Vulić mi kaže, da me gospodja Bilbija zove. (Ona ima dućan na čaršiji, ne poznajem je.) Žurim k joj. Predaje mi pismo od Ervina, mogu mu odgovoriti, kaže, pisati, što hoću.

26. VII. Ja sam i dalje vedro raspoložena. Nikoli sam dala novac za ulje, koje se dijeli u općini. Prijepodne dolazi žena doktora Levyja (komunist, koji je nedavno došao u Drvar da posjeti svoju ženu, učiteljicu). Ona traži zavojni materijal. Dala sam nešto zavoja i 100 dinara, da kupi zavoj na recept, koji napišem. Kasnije ravnatelj doktor E. mi kaže, da pošaljem Nikolu pod nekim izlikom u grad, Vulić nije u bolnici, on će razgovarati sa sestrom (novo dođijeljenom bivšom časnom), dok ja idem na tavan i napunim njegovu aktenašnu zavojnim materijalom iz zalihe bivše jugoslavenske vojske, koju je ona ostavila kad se povukla. Nemam strpljenja čekati dok Nikola ode i pošto sam se uvjerila, da on riba pod u podzemlju, pouzdam se u točnost svoje kalkulacije i jurim na tavan da izvršim zadatak po mogućnosti „munjevitom“ brzinom. Doktor E. me pozove na ručak, da bismo bez gubitka vremena odmah zatim otišli k Vašaliću dati mu Calcium injekciju.

Torbu nosi doktor E. S Vašalićem sjedimo neko vrijeme u hladovini pod stablom i razgovaramo, poslije on se počese s nama malo niže do jednog grma, gdje nas čekaju dvojica „iz šume“, došli smo dale, kako se pokazuje, na poziv. Vrijeme je divno, jedino mi smeta, što mi se pete sa mojih novih sandala otkinu, a dvojica „poslanika“, dok sjedimo na travi i razgovaramo, promatraju ispod oka ljubazno, a pomalo začudjeno moju obuću. Jedan od njih je onaj stolar, koji je spakirao svojedobno namještaj mobiliziranog ravnatelja doktora Z. i koji je bio Ervinu toliko simpatičan, mršav, šutljiv, miran čovjek srednje dobi. Zove se Ilija Materić. Drugoga od njih nisam prije poznavala. Ime mu je Gojko Rodić. Lijep, mlad dečko. Gojko održa nam neki ekspeze opće

političke situacije, didaktički, kako proleter i običavaju, i u ovom slučaju suviše. Njegova je konkluzija: došlo je vrijeme za akciju i ona će možda u najskorije dane otpočeti. Doktor E. je mišljenja, da „zauzeti“ Drvar nije nemoguće, jer su ustaše kukavice, ali to teže je držati ga; neka pokušaju uzeti neke ljude u taoce. Vulić je na primjer otišao danas navodno da službeno kupi vunu od seljaka i odveo sobom bolničara Jovu da mu bude vodič. A propos, ubacujem, zar se još nisu vratili? Valjda se ne će Jovi desiti zlo?

Gojko i njegov drug medijum nisu nas pozvali na neko teoretsko raspravljanje. Pitaju: jesmo li voljni otići u šumu za liječnike? Doktor E. to odbija, jer, kaže, kakve će koristi imati, ako će bolnicom raspolažati na primjer Vulić? Nego je voljan otići na poziv u svako doba bilo kuda da pruži pomoć, on će uvijek moći dokazati svoj alibi.

i kaže, da su oni sve u svemu zadovoljni s našim izjavama. Ustvari smo „mobilizirani“. Ja se vraćam u bolnicu, doktor E. još ostaje. Da, još su me pitali, da li mogu doznati za njih adresu doktora Levyja.

Svratim kod gospodje Bilbije. Uplaši se, kad je pitam za adresu, malo se bori sa sobom, ali kaže mi adresu.

Pred činovničkim domom stoje neki automobil okruženi ustašama i mali Šiklić, ustaša, trči zamnom s još jednim ustašom, ne znam već s kojim. Ruke su im pune municije, vrlo su uzrujani, kažu, da su „njihovi“ bili napadnuti, imaju ranjenike, što da rade, mogu li ih dopremiti u bolnicu? Da, kažem, ali ako treba, mogu i ja otići k ranjenicima. Na to mali Šiklić: „Što mislite, vi kao žena, tamo pucaju!“ Taj je mali Šiklić bio uvijek vrlo pristojan prema meni i izgledao kao dobar dečko. Žmirim prema njegovom arsenalu i našalim se: valjda ne ćete me ustrijeliti?



M. RIBNIKAR

GLAVA

Ja se slažem s doktorom E. Uostalom, ton dvojice iz šume je prema meni topliji. Ako „bude došlo do toga“, neka samo raspolažu s nama.

Poslanici su zadovoljni i rastajemo se. Vašalić je ostavio nas nasamo s njima, sad ih malo časti u kući toplim jelom i cigaretama, pa se vraća k nama

U bolnici me prima doktor G., sav blijed. Kod Oštrleja su ustrijelili nekog domobranskog majora i njegovu ženu u njihovom automobilu, ima i ranjenika, traže liječnika. On upravo ide tamo. Nekoliko minuta ostavio nas nasamo s njima, sad ih malo časti u autu s Kuharskim (ustaški funkcioner), pristupim im

[NASTAVAK NA 8 STR.]



u bijelom mantilu i pitam, trebaju li mene. Vraćam se i pošaljem bolničara Djuru pred doktora E., neka se vrati što brže u bolnicu. U malu papirnatu kesicu stavljam nekoliko tableta luminala i cedulju s adresom doktora Levyja, Djuro neka je preda Vašaliću u ruku. Djuro ode, a doktor E. dolazi, nije sreo Djuru, zabrinuta sam zbog adrese. Doktor G. se vraća autom, major i njegovu ženu su umrli, pucali su iz šume na njihov auto, major je mislio da je pukla guma na kotaču, izašao iz kola, pa su iz neposredne blizine pucali na njih. Soferu se nije ništa dogodilo. Kad je doktor G. stigao na mjesto, već je bio tamo doktor Lipković iz Smetice. Ravatelj doktor E. savjetuje doktoru G.-u, neka ide u činovnički dom i govori s velikim županom. Kasnije smo od doktora G.-a doznali, da sutra dolazi „preki sud.“ U krugu od dvadeset kilometara od Drvara nitko živ ne smije nikuda maknuti. Doktor E. smatra, da bi trebalo upozoriti Vašalića, da napusti svoju kuću.

Stižu nam ranjeni hrvatski domobrani, jedan je dobio metak u trbuh. U jedan sat poslije ponoći laparotomija. Uveče Nikola je htio puškom stražariti u hodniku, doktor E. je to odbio, jer u bolnici, ne trebamo oružja. To isto kaže sad ustašama koji hoće stražariti t. j. ustvari zaposjesti bolnicu. U to vrijeme saznajem, da je Jovo stigao s Vulićem, čitav je i zdrav. Ustaše su u Drvaru navodno zarobili tri „četnika“.

U 4 sata ujutro počinju pucati sa svih strana. Nemam pojma, što se događa. Dolaze ranjenici, hrvatski domobrani i ustaše, lakše ranjeni. Vidim sa prozora, kako Vulić kraj bolnice izlazi iz kuće, u kojoj stanuje, u vojničkoj bluzi s puškom u ruci. Neprestano previjamo i operiramo, a vani se stalno puca.

Oko 8 sati dolazi trčeci, omotanom rukom gostioničar Seidl sa gospođjom Petrović. Njen muž je inženjer, javio joj se iz zarobljeničkog logora oficira u Nje-mačkoj. Seidl je velika kukavica, u zadnje vrijeme su ga stalno plašili i baš sam jučer poslije podne čula, kako su mu ustanici naredili, da spremi za njih oružje na određeno mjesto. Seidl, k meni: „Nisam ranjen, poslali su me. Ustanici su zauzeli Drvar, i moju kuću na juriš. Proverite, da li nema ustaša u bolnici, jer ako ih ima, ustanici bi bili prisiljeni pucati na bolnicu.“ Naredjujem Jovi bez objašnjenja, neka ostane kod vrata i pazi, da nitko ne udje. Jovo oklijeva, kukavica je, ja mu vičem: „Što se bojiš, kad ja stojim kod drugih vrata! Nemoj ništa pitati, slušaj!“ Stojim tamo u bijelom mantilu, samo sam za tren otrčala

do operacione sale da kažem doktoru Eu.: „Ustanici su zauzeli Drvar!“

Ne stojim dugo kod vrata, jer dolaze ručnim granatama, revolverima radnici, ushićeni, radosni. U odijelu od zelenog baršuna simpatičan čovjek crnih očiju, Slavko Rodić. Na operacionom stolu leži neki domobran, musliman. Slavko mu pogladi lice, ne boj se, kaže mu, vas su prevarili, ali sad ste svi oslobođeni. Iste riječi kaže svima, jer obilazi cijelu bolnicu. Jedna je soba puna ranjenih domobrana. U prvom katu hodnik je pun žena. Tu je žena doktora G.-a i žena inženjera Velikopoljskog sa svojom uzetom kćeri, koja se liječi u bolnici, smrtno su uplašene zbog pucnjave. Napustile su bolesničke sobe od metaka, koji bi mogli uleteti kroz prozor. „Svi ste slobodni!“ — kaže Slavko gospođji G.

Između bolnice i kuće za liječnike leži na zemlji mrtvi domobran. Dva bolničara dižu leš na nosila, ja dotrčim i ugrabim sa zemlje pušku, te nosim je za njima u mrtvačnicu. U dvorištu bolnice leži drugi mrtvac na ledjima, raširenih ruku, lubanja mu je pukla, mozak se raspršio. Ne smije se ostaviti oružje da leži okolo, jer ustaše se svuda još bore.

Brijač iz susjedstva dolazi trkom: treba da ide jedan liječnik na brdašce, tamo ima ranjenika. Idem ja, velim, a doktor E. pristaje. Dvorište bolnice, ulice su prepune ljudi, prizor je nevjerovatan: svi imaju puške, svi susjedi, mesar, svi, svi. Crvene marame, sva su lica sretna, svi mi stižu ruku: „Kako ste?“ „Vrlo dobro.“ „Nikad bolje!“

Preko puta pred Seidlovom kućom Seidlov tast Ostojić pozdravlja me, lju-bi mi ruku. Ja i brijač ulazimo u kuću, otuda u vrt. Ali tek što smo stigli, pucanje otpočinje iznova i ne prekida se, ne možemo naprijed, ni nazad. Ležimo na trbuhu, ustajemo, ležimo, ustajemo i tako dospijemo preko ograda, jaraka do jedne raskrsnice. Na putu su svuda ležali, čučali ljudi s puškama, žene, djeca sklonili su se kraj ograda.

Pred kućom je neka klu-pica, sjedim, vraćam se u kuću poizmenično. U blizini se neka kućica zapalila. Prolazi gospođja Levy s drugim ženama, u Drvaru se ne može ostati.

Zovu me k drugim ranjenicima. Ima ih niže do-lje na groblju, žene, djeca, muškarci čuće među grobovima. U kukuruzištu iza neke livade od nekoliko stotina metara leži mlada žena ranjena u pluća. U grmu oko Vašalićeve kuće je improvizirano previjalište. Prolazim kraj dva velika logora, u jednome su oči-to zarobljenici, u drugome vidim poznate žene iz eva-kuiranih stanova. Stara gos-pođja Kukum pridje mi glas-

no plačući, četrnaestogodiš-nji joj unuk je ubijen na zbijegu, poznavala sam ga, bio je bistar, drag dečko.

Određila sam redosljed za otpremanje ranjenika u bolnicu i vraćam se u prvu kuću. Oko podne je. Palj-ba se stišava. Prvog ranje-nika su otpremili.

Bolnica je puna ljudi. Svuda okolo vidim krv. Gdje je Vulić? — pitam vi-še puta. Nisu ga još uhva-tili. Ustaše drže sokolanum, tvornicu celuloze, čak i pi-lanu. U jednoj od njih je Vulić sa svojim ustašama. Odjednom se pojavljuje Ni-kola, ogrće bijeli mantil kao da hoće raditi. Kažem jed-nome od naših ljudi: „Čov-ječe, to je nemoguće, bor-ba traje, sad Nikola ne mo-že biti bolničar ovdje!“ „Neka pomaže“ — odvrati mi. „Ne može biti, Nikola je ustaša.“ Čovjek shvaća, pošalje po neke ljude. Ni-kola je opkoljen, ne može pobjeći. Vidim izdaleka: smješka se, izgleda miran. Zašto je došao? Jeli dobio nalog? Ili je htio samo spasiti život? Odveli su ga nenapadno.

Vulića nisu još uvijek uhvatili.

Poslije podne u tri zovu me k nekom ranjeniku, na-vodno nije daleko. Idem istim putem kao prije pod-ne, ali sad se čuje samo izdaleka poneki pucanj. Pro-lazim ponovo pokraj logo-ra, jedan od njih čuvaju stražari. Naježim se, mislim na Nikolu. Put je krasan, ali mnogo dulji nego što su kazali. U jednom dvo-rištu sjede popadija i gos-pođja Madjarac, nude me kavom, ali nemam vremena, molim samo za času vode.

Na povratku opraštam se od vodića, najradije bih se vratila preko kolonije, ali kažu da je opasno. Krenem dakle prema raskrsnici, gdje sam bila prije podne. Vri-jeme i put su prekrasni. Ka-ko silazim prema bolnici, dolazi mi ususret žurno Vu-lić. Civilno je odjeven, bra-da mu je od jutra mnogo narasla, gologlav je, lice mu mirno, prepira se sa dvo-jicom pratilaca, ali ne glas-no. Ja nehotice ustuknem. Možda i ne, ali tako osje-ćam. Vulić me pogleda, ne pozdravlja. Ovako osjećam: ne pozdravljamo se.

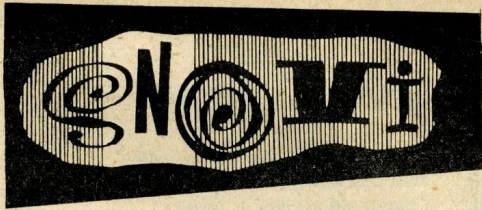
U bolnici se neprestano radilo, operacija je slijedi-la operaciju. Cijelu noć se čulo pucanje.

U ponedjeljak, 28., svuda svuda su izvješane crvene zastave. Na zidu bivšeg ustaškog stana ispisano je ćirilicom „Živio SSSR!“

Crvene marame, crvene kravate, pred bivšim utaš-kim stanom postrojani su muškarci, oko pedeset, ali nemaju svi oružja. Stupaju vojnički, pjevaju: „Maršira-la, marširala staljinska bri-gada...“

(Odlomak)

Irma SINKO



GABRIELA MISTRAL /1889-1957/

## UZA ME SVIJEN

*Prameničiću puti moje  
kog u sebi otkah ja,  
prameničiću uzdrhtali,  
spi uza me svijen ti!*

*Jarebica spi u žitu,  
žito sluša srce njeno.  
Ne plaši se ti ni daška,  
spi uza me svijen ti!*

*Ja što sve sam izgubila,  
dok ne zaspi, drhtim sva.  
Ne silazi s mojih grudi,  
spi uza me svijen ti!*



## BALADA

*On sa drugom prodje  
i videh ga ja.  
Vetar blag je stalno  
i stišan je put.  
I te oči bedne  
videše gde prodje!*

*Ide volić drugu  
zemljom cvetnom svom.  
Glog se razlístao;  
leti pesme glas.  
A on ljubeč drugu  
cvetnom zemljom gre!*

*On poljubi drugu  
pored žala tog;  
kliznu mesec valom  
ko narađžin cvet.  
A krv mi ne prekri  
sinje more to!*

*Ići će sa drugom  
večno, večno, znam.  
Blago nebo biće,  
(čutljiv biće Bog).  
I sa drugom on će  
večno ići, znam!*

